ממחלוקת ללקחת חלק בקידום סובלנות בחברה הישראלית

יום הסובלנות הבינלאומי תשפ"ז

קהל היעד:

על יסודי

משך השיעור:

דקות 90 : (ניתן לבחור חלקים מתוך הצעת המערך)

הקדמה:

יום זה מצויין בכל שנה ב 16.11 החל משנת 1995. יום המדגיש את חשיבות ההתייחסות בסובלנות כלפי האחר והשונה והסכנות שבחוסר סובלנות ויחס מפלה ולא שוויוני. כפי שנכתב בהצהרת עקרונות הסובלנות של ארגון אונסק"ו: "סובלנות הינה הרמוניה בין שונויות. היא אינה רק חובה מוסרית, אלא גם דרישה פוליטית וחוקית. כדי לחולל מודעות ציבורית, כדי להדגיש את הסכנות שבאי-סובלנות, וכדי לחדש את המחויבות ואת הפעולה למען קידום הסובלנות והחינוך, אנו מכריזים בזאת ש16- בנובמבר יהיה "יום הסובלנות הבין-לאומי". בכל שנה נבחר נושא שנתי. השנה הנושא הוא שותפות ואחדות. במערך שיעור זה נתייחס לנושא זה בהקשר של סובלנות.

מתוך: אתר המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים

סובלנות (tolerance) היא הכרה בקיומן ובזכות קיומן של דעות אחרות ושל מוסכמות תרבותיות אחרות.
מתוך: אתר האקדמיה ללשון עברית.

מטרות השיעור:

1. התלמידים יבינו מהי סובלנות בחברה מגוונת לאחר מערכת הבחירות הנוכחית ומחלוקות הקיימות כיום בחברה הישראלית.
2. התלמידים יזהו את הקשר בין שיח מכבד, סובלנות וערבות הדדית.
3. התלמידים יתכננו פעולה כיתתית או בית־ספרית לקידום סובלנות הלכה למעשה.

מהלך השיעור

1. פתיחה: מדחום התחושות: (5 דקות)

פתיחה במליאה- תולים על קירות הכיתה ארבעה שלטים:

- שמחה ותקווה
- אכזבה וחשש
- בלבול ואדישות
- דריכות וסקרנות

מבקשים מכל תלמיד ותלמידה לעמוד ליד השלט או לבחור בשלט שמבטא בצורה הטובה ביותר את תחושותיהם נוכח האווירה הציבורית לאחר הבחירות שהתקיימו לכנסת ה-26.

שיתוף במליאה: "מי רוצה להתחיל...?" (10 דקות)

נציג מכל קבוצת תלמידים שעמדו ליד כל שלט משתפים מדוע בחרו לעמוד שם.

דגשים לשיח:

-"אני מרגיש/ה ש..."

-הקשבה בין המשתתפים

-ללא התקפה אישית על מי שחושב אחרת

סיכום המורה לחלק זה:

בחברה דמוקרטית, תוצאות הבחירות עלולה לפגוש את ההאזרחים השונים ברגשות מנוגדים. האתגר האזרחי הוא להכיר בקיומם של רגשות אלו מבלי לבטל אותם או לזלזל בהם כדי לאפשר את קיומה של חברה סובלנית, מכילה ומכבדת.

2. "מהי סובלנות בעיני?" (10 דקות):

בקשו מהתלמידים להשלים משפט על פתק קטן:

"סובלנות בשבילי היא כש"...

"קשה לי להיות סבלני כש"...

איספו כמה פתקים, קראו בקול, ודברו על ההבדל בין **לסבול** לבין **לכבד**.

אפשר להציג על הלוח את הציטוט:

"אני מתנגד לדעתך, אך אלחם על זכותך להשמיע אותה". וולטר

שאלות לדיון במליאת הכיתה: (10 דקות)

1. מה ניתן להבין מדבריו של וולטר?
2. למה דווקא עכשיו, אחרי הבחירות לכנסת ה-26, חשוב לדבר על סובלנות?

3. עבודה בקבוצות: (15 דקות)

מחלקים את הכיתה ל-4 קבוצות.

כל קבוצה מקבלת כרטיסיית דילמה מתוך המציאות הישראלית ביום שלאחר הבחירות

(מצורף נספח בסוף המערך)

המשימה:

1. כל קבוצה מנתחת את הדילמה מנקודת מבטם של שני הצדדים.
2. על כל קבוצה להסביר כיצד הדילמה מתקשרת לערך הסובלנות?
3. על כל קבוצה להציע פתרון מעשי או פעולה ברורה להתמודדות עם הדילמה.

המטה לחינוך אזרחי ולחיים משותפים
המקר לתרבות המדנית ולחיים המשותפת

כל קבוצה מציגה בפני מליאת הכיתה

איסוף ושאלה לדיון במליאת הכיתה: (10 דקות)

1. למה קשה כל כך לשמור על שיח פתוח אחרי תקופות מאתגרות מבחינה ביטחונית, פוליטית וחברתית?
2. מה ניתן ללמוד מהצגת הדילמות על ערך הסובלנות בחברה הישראלית?

4. פעילות קבוצתית – "אמנת הסובלנות הכיתתית- ממחלוקת ללקחת חלק" (15 דקות)

מטרה: להפוך את הערכים שנדונו לפעולה בשטח.

התלמידים יתחלקו לקבוצות של 4–5, וכל קבוצה מציעה רעיון ליוזמה שמקדמת סובלנות בבית הספר או בקהילה.

לדוגמא:

1. תיבת קווים אדומים בבית הספר – "שומעים אחד את השני בכבוד גם בעת מחלוקת" ויצירת תיבה אנונימית למקרים שבהם עוברים את הקו האדום ומה צריך לעשות עם זה.
2. קמפיין פוסטרים / סרטון טיקטוק עם מסרים של "לא מסכימים אבל לא שונאים."
3. קיר הכרה ומחלוקת בונה –כל תלמיד כותב "דבר אחד שאני מעריך במי ששונה ממני."
4. פודקאסט מדברים על זה- "מתווכחים בכבוד על נושאים שמעוררים מחלוקת בקרב התלמידים."

כל קבוצה תנסח:

1. שם ליוזמה
2. מטרת היוזמה
3. המסר המרכזי
4. דרך היישום
5. למי פונים לשיתוף פעולה
6. משאבים
7. אתגרים

לאחר מכן, הצגת היוזמות במליאת הכיתה (10 דקות).

5. פעילות סיכום:

הצגת ציטוט השראה-

"מדוע הסובלנות חשובה כל כך? כי היא גורמת לנו לשים לב." ~ פאולו קואלו

שיתוף במליאה על ידי התלמידים: למה אני אשים לב מעכשיו... (5 דקות)

סיכום על ידי המורה:

משפט זה מהדהד את המסר הלכה למעשה בקידום סובלנות בחברה הישראלית- קידום השיח המכבד ממילים למעשים בכיתה ובקהילה ועל החשיבות של כל אחד ואחת מאיתנו לשים לב איך בעת מחלוקות שומרים על כללי שיח סובלניים, מכבדים ומכילים גם כלפי מי ששונה מאיתנו.

כרטיסיית דילמה מתוך המציאות הישראלית ביום שלאחר הבחירות

מספר קבוצה	תיאור מקרה	שאלות לדיון בקבוצה
קבוצה מספר 1	"**שמחה לאיד**"- תלמידים התומכים במפלגות מסויימות שהצליחו בבחירות לעבור את אחוז החסימה ולקבל מספר קולות משמעותי מעלים סרטונים עוקצניים והשמצות כלפי מי שלא הצליח.	-היכן עובר הקו בין הבעת שמחה פוליטית לגיטימית לבין השפלה ופגיעה כלפי הצד האחר? -מה נדרש ממי שניצח?
קבוצה מספר 2	"**לא הממשלה שלי**"- תלמידים מהצד שלא הצליח בבחירות מצהירים בכיתה שאין להם שום כוונה לציית להחלטות שיתקבלו ושהממשלה שתקום לא לגיטימית והם לא מקבלים את סמכותה.	-מה ההבדל בין מחאה ומאבק אזרחי לגיטימי לבין שלילת הלגיטימיות של ההליך הדמוקרטי עצמו בקיומן של בחירות וממשלה נבחרת? -מה נדרש ממי שהפסיד?
קבוצה מספר 3	"**דיון כיתתי**"- במהלך שיעור בכיתה מתפתח דיון בקרב התלמידים על תוצאות הבחירות והמצב כיום בחברה הישראלית שבמהלכו התלמידים מתחילים להעליב אחד את השני.	-כיצד שומרים על מרחב פלורליסטי וסובלני כלפי מגוון הדעות בכיתה? -מה יסייע כדי לאפשר דיון סובלני ועניייני ולא רגשי ופוגעני?
קבוצה מספר 4	"**רוב ומיעוט**"- בעקבות תוצאות הבחירות תלמידים מביעים חשש לגפגיעה בזכויותיהם של קבוצות מיעוט בחברה הישראלית למשל- יחסי יהודים-ערבים, קהילת הלהט"ב, חרדים וחילוניים ועוד.	-איך להבטיח את המוגנות של מגזרים החשים מאויימים לאור תוצאות הבחירות? -כיצד ניתן לטפח את תחושת השייכות בקרב קבוצות מיעוט בחברה הישראלית?